

**En
Nye Viise
om
Den forunderlige og mærkelige
Spaadom
af
Martin Zadeck
En Svidser ved Solothurn, som i
sit Alders 106 Aar før hans Død den
20de Decembr. og efter hans Død den
22de Decembr. 1769. i Nærværelse af
sine Venner har spaaet og sagt.**

**Riimviis forfattet efter den af det Tydske
Sprog oversatte Historie,**

**Under den Melodie:
See, hvor det paa Dagen lider, etc.**

**Eller:
Stille alle Verdens Kanter etc.**

Trykt Aar 1770.

1.
Læser! hør, jeg vil fortælle
Zadecks Spaadom her for dig;
Men du maae dog selv udvælle,
Om den er paalidelig.
Jeg Historien dig viiser,
Som den Lyset skuet har (1),
Og dens Indhold ig anpriser,

Da den er særdeles rar.

2.

Martin Zadeck høyt af Alder (2)

Paa sit Lives sidste Dag

Sine Venner sammenkalder,

Og med Hiertens Velbehag

Dem en Spaadom aabenbarer

Om hvad, som herefter skeer;

Beer, de ingen Møye sparer,

At den samme Lyset seer.

Zadecks Spaadom.

3.

Giv agt Venner! jeg vil sige

Om det som her efter skeer:

I skal skue fæle Krige,

Som tiltager meer og meer.

Første fem Aar, som forløber

Bli saa næreløs en Tid,

At enhver sin Mangel røber,

Hav og Veirligt blir ublid.

4.

Men naar fem Aar er til Ende,

Kommer Handelen i Floer;

Da man og for sanft vil kiende

Det, som elelrs mange troer:

At vor Jord den flux omløber,

Men at Solen stille staaer;

Man da Veirets Smukhed prøver

Og de allerbeste Aar.

5.

Inden ti Aar Verden vinder
Da en ny Anseelse;
I vort Seculo man finder
Glæde, Fred, Fornøyelse (3).
Guldets Glands og Rigdoms Sager,
Man da lidt kun agter paa,
Men Guds Godhed Folk indtager,
Og Guds Ord vil Fremgang faae.

6.

I Evropa Guds Navn bliver
Herliggiort, og Eenighed
Der hinanden Haanden giver,
Og man lever da i Fred.
- Tyrken taber al sin Vælde
I Africa og Asien;
Constantinopel (4) maae undgiælde,
Uden Sværds slag tages ind.

7.

Hunger, Tvedragt, Pest og Jammer
Har Tørkiets Pragt omvendt;
Hovedstaden man annammer,
Førend nøste Aar blir endt.
Tørken af Evropa jages,
Til Marocco flygter hen (5).
Af Venetier indtages
Grækenland da flux igjen.

8.

Polen derpaa ogsaa nyder
Ganske nye Anseelse;
Mange Tydske sig der fryder.
-- Ædle Dantzic! hvad mon skee?

Du blir stor, ja stor af Vælde,
Al Evropa roser dig;
Du før værdig var af Ælde,
Og har ey udøvet Svig.

9.

O I Tørker! I maa vige
Belgrad, heele Ungaren;
Eders Frygt er uden Lige,
I ej blomstere mere; men
Eders Moscheer blir øde,
Eders Alcoran blir skiændt;
I af Ungarn blir udrødde,
Og al eders Magt blir endt.

10.

Mahomet, som før mon braske,
Har da endt sit Regement,
Ja hans Been blir giort til Aske,
Og hans Æres-Tempel brændt.
- Liljen sine Greene strækker
Over al Italien,
Ja den Kirke-Staten svækker;
Tænker! seer! jeg tier; men

11.

Nogle Spanskes Parti tager,
Nogle til de Franske gaar;
Geistlig Orden man forjager,
Som har staaet i mange Aar.
- Sverrig nye Guld-Gruber finder,
Og det meget mægtigt blir,
Staten største Lykke vinder,
Tager til i Pragt og Ziir.

12.

Danmark vil end større blive;
I Africa og Asien
Hedninger sig undergive
Danskes Magt, og blir omvendt,
Og GUDs Ord skal der florere,
Ja fra Morgenlandene
Skal tre Magters Floder være,
Som da Africa vil see.

13.

Ja, de Africa indtager,
Og det lægger under sig,
Hedensommet de forjager
Og i alt er lykkelig.
- Rom, o ney! jo! viid dog dette
Franske vil indtage dig;
Liljen vil dog Rod ey sætte,
Men maae snarlig give sig.

14.

Skiæbnen derpaa Tydskland byder
En forønsket yndig Fred.
Rusland, Sverrig, Danmark nyder
Rigdom og Lyksalighed;
Man orientalske Sager
Finde skal i disse Land;
Skatter, de fra Tørken tager,
Sætter dem i herlig Stand,

15.

Venedig vil da og blive
Overmaade lykkelig,

Ja dens Magt saa høyt vil stige,
Den ey før har været slig;
Tartarerne gaae da under,
Pest og Hunger qvæler dem,
Mod sig selv som glubske Hunder
De heel grusomt fare frem.

16.

Candia et Kongerige
Venedig igien da faar,
Tørkens Guld til den maa vige,
Ja dens Magt slet undergaaer.
Men i Svidserland da trives
Alting i den største Flor,
Men fra Africa da skrives,
At der Jordskiælv alt omsnoer.

17.

Ja, at Stæder gaae til Grunde
Af Vand-floder og Jorskiælv;
Man i Persien da funde,
Ja at Sotre-Mogul selv,
Samt al Mohrland vil antage
HErrens sande Dyrkelse,
Alt Afguderer forjage,
Tiene vil den Høyeste.

18.

En Evropæisk Konge bringer
Asien da under sig;
Alting vel for ham gelinger,
Han i alt er lykkelig.
Mahomet maa gaae til Grunde,
Lyset gaar af Mørket frem,

Himlens Forsyn vil forunde,
Nattens Mørk blir Dag hos dem.

19.

See, Jerusalem indtages!
Christne der sit Sæde faae,
Saracenerne forjages;
Da man og vil strøbe paa,
At man kan en Brynd opgrave,
Hvor en tyrkisk Mosche staaer,
Der skal Skiæbnen det saa lave
En sort Steen man skue faaer.

20.

Mennesk-Magten kan dog ikke
Udaf Stædet rokke den;
Man med Krud maa den borskikke
Og da finder man igien
Salomons kostbare Sager,
Millioner af Værdi (6);
Al den Skat man der opdager,
Næsten er utællelig.

21.

Tyrken' da af Vrede fnyser
For de Christne Fremgang faaer,
Men de derhos hæftig gyser:
Deres Magt slet undergaaer;
Naar Constantinopel bliver
Taget ind, man ogsaa der
I et grækisk Pallads bliver
Vaer, hvor der en Kiælder er.

22.

Man i denne Kiælder finder
En hvidagtig Marmorsteen;
Paa et Kors man Stenen kiender,
Og det Navn er sat paa den (7),
Under den staaer en Sølvkiste
Med Guld og Demanter i,
Hvori findes skal tilvisse
Femti Millions Værdi.

23.

Romersk Keyserdomme bliver
Endnu mere lykkelig,
Ey i Vælde eftergiver
Femte Carl lykkelig.
- Nazareth (8) bli og opbygget
Udi det forjætte Land;
Christne skal der boe betrygget,
Leve i en herlig Stand.

24.

Christendommen skal florere,
Inden tvende Hundred' Aar,
Da skal Asien og være Christnet
- naar den Tiid forgaar,
Skal der mange Under skues,
Opstaae mange Kiættere,
Ordets Klarhed underkues
Og man Kiendeteng skal see,

25.

At da HErrens Dag fremtræder,
Verdens Ende nærmer sig;
Dog jeg mig i Aanden glæder,
At jeg ersaa lykkelig:

Mine Been i Graven vorder
Ey lagt mange Hundred' Aar,
Men skal efter HERrens Ordre,
Snart af Jordens Skiød opstaae.

26.

Mine Ven(n)er! jeg jer beder
I min Spaadom dølger ey,
Men at I umager eder
Og fortæller den, som jeg
Den for eder har forkyndet,
Jeg den ey fortie kan;
Og en Drift har mig tilskyndet,
At den blir kundgiort hver Mand.

27.

Kiære Venner! efterjager
Den forborgne beste Skat,
Da, naar I dens Sødhed smager,
Skal I finde Dag og Nat
Den Fornøjelse og Ære,
Man i Livet ønske vil,
Og I kan fornøyet være
Med hvad GUD jer føyer til.

28.

Jeg endnu et Tegn vil sige,
At min Spaadom den blir sand;
Jeg ny dør men I skal vide
I faar høre nok engang
Den(n)e Spaadom, som jeg taler,
Naar jeg er to Dager død.
- Martin Zadeck dem befaler
GUD! - en stille Slummer nød.

29.

Klokken otte han fuldender
Denne Spaadom, som er sagt;
Klokken ni man død ham kiender,
Og paa Ligebenk blev lagt.
Nu hvad skeer? to Dage efter
Just paa samme Klokkeslæt,
Faar den Døde atter Kræfter,
Som han selv har før forjæt (9).

30.

Han oplevner og indtræder
Udi Stuen og blev sæt
Paa en Stoel, hvorpaa han qvæder
Strax sin Spaadom og alt det,
Som han før sin Venner mældet,
Men da Klokken ellev var (10)
Han kun nogle Sukke fældet,
Og til Jorden segnet har.

31.

Saadan da Indholden lyder
Af den nye Historie,
Men om Eftertiden nyder:
At det kan saaledes skee;
Maa man sige Zadecks Tale
Smuk og heel tænkvørdig var.
- Mon det ikke var en Dvale,
Hvori Manden ligget har?

32.

Jeg mig drister ey at sige
Noget meer om denne Sag;

Løgn maa tit for Sandhed vige,
Digt kan finde Folkes Smag;
Men om man den Spaadom kalder
Digt, det mig ey rører an,
Dog det mig mærkværdigt falder,
At en saa høygammel Mand,

33.

Der, som Eremit har levet,
Kan om andre Riger spaa,
Og saa vidt sin Konst har drevet,
At man skulle jætte paa,
Han en Statsmand maatte være,
Som har vanket vidt omkring,
Og vil med sin Spaadom lære:
"Han har mærket mange Ting."

34.

Manden er nu død og henne,
Han kan ey forsvare sig;
Og hans Venner, maa man menne,
Vil vel ikke falskelig
Paa sin Ven slig Snak opdigte
Om det ikke Sandhed var;
Dog vil jeg mig ey forpligte,
At han ey feiltaget har.

(1) Den er oversat af Tydsk og trykt 1770. og kan ogsaa faaes tilkiøbs, om den finder Liebhabere.

(2) 106 Aar gammel, boende ved Solothurn i Svidserland; Han har boet siden 1739. I Alpebjergene, levet som en Eremit, og ernæret sig af Urter og Rødder.

(3) Dette skal skee inden det 1800de Aars Begyndelse.

(4) Den Tyrkiske Keysers Mustapha 3. Residentz-Stad.

- (5) Førend 1771. Aars Udgang skal Tørkerne have tabt alle sine Lande i Evropa, og retirere sig til Tunis, Fetz og Marocco.
- (6) Under en firkantet flad sort Marmorsteen skal findes den viise Salomons Skat af 180000 Millioner Ducaters Værdi.
- (7) Sophia Imperatix. I Kisten skal være Ædelstene og Guld af 50 Millioner Daleres Værdie.
- (8) Den ska vorde en Tydsk Miil i Omkreds.
- (9) Den 20 Dec. 1769. Klokken 9. døde han, og den 22 dito Kl. 9 om Aftenen stod han op af Ligbrættet, gik ind i Stuen, satte sig ned paa en Stoel og fortællede sine Venner denne Spaadom anden Gang.
- (10) Klokken 11. samme Aften begyndte han at sukke og gjorde nogle korte Bønner, saa faldt han igien, som i en liden Slummer og synkede til Jorden. Siden oplevnede han ikke oftere.